

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum aliquis possit excidere à vera pœnitentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

clericidium, & iterū penitentiarius cui clericidii est confessum dicit, & cōsuevit dicere alicui de clericis officio penitentiariæ deputatis, q̄ ducat talem per ecclesiā, scilicet pro clericidii. Et quis potest dicere, q̄ hoc peccatum confitens non publicetur: nullus vt videtur.

13 Propter hoc dicendum est aliter, sicut audiuius ab ipsis penitentiariis, q̄ pro homicidio eis confesso si sit occultū, nō imponunt talem penitentiā: si autē sit notorium in terra in qua fuit cōmissum, tunc imponunt ipsi talem penitentiā. Nec publicatur eorum peccatum quod iam est publicū nisi quantū ad illos qui sunt in ecclesiā in qua fit talis penitentiā: nec etiā plenē publicatur quantū ad illos quia circūducuntur vultibus cooperitis ita vt persona sit ignota, & adhuc fortē videtur q̄ istud sit omnino incautē factum. Et audiuius aliquos ex penitentiariis super hoc ex penitentiā tali murmurare.

14 Ad tertium dicendum, quōd clericis non imponitur solennis penitentiā propter causas in corpore solutionis assignatas.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum effectus penitentiæ bene assignentur.

Tho. 3. q. 86.

AD Tertium sic proceditur, & arguitur quōd non bene assignantur effectus penitentiæ: quia vnus sacramenti debet esse vnus effectus, sed penitentiā vnū est sacramentum. Et tamen Magister in litera assignat ei plures effectus, videlicet remissionem peccatorum, & viuificationem bonorum operum prius mortificatorum, ergo male.

2 Item peccatum non potest dimitti quantum ad culpam quæ transit, sed solum quantum ad reatum qui remanet. Sed reatus per sacramentum penitentiæ non remittitur, cum p̄na pro eo iniungatur, ergo effectus penitentiæ non est remissio peccatorum.

3 Item quod non est, viuificari non potest, sed bona opera facta in gratia desinunt esse succedente peccato: nō enim sunt de numero rerum permanentium, sed transeuntium, ergo extunc viuificari non possunt per quācūq̄ penitentiā subsequenter.

4 **I**N Contrarium est quod dicit Petrus Actuum. 3. Penitemini & conuertimini vt deleantur peccata vestra: igitur effectus penitentiæ est deletio peccatorum. Item secundum Ambr. penitentiā res optima est quæ omnes defectus reuocat ad perfectum, sed maximus defectus est q̄ bona opera facta ex charitate nō perducant facientem ad gloriam, qui defectus cōtingit mortificante ea ex peccato: ergo iste defectus tollitur per penitentiā, & sic opera mortificata reuiuificantur.

5 **R**ESPONSIO. Circa quæstionem istam dicenda sunt duo. Primum est q̄ per penitentiā remittuntur peccata mortalia. Secundum est q̄ per ipsam viuificatur bona opera per sequens peccatū mortificata. Primum patet sic: ille est primus & principalis effectus huius sacramenti, qui principaliter importatur per formam verborum: istud autem est remissio peccatorum, cum forma huius sacramenti sit, ego absoluo te, ergo est principalis effectus huius sacramenti.

6 Quantum ad secundum sciendum est q̄ opera nostra dicuntur viua & mortua, viuificata & mortificata per comparisonem ad ea quæ videmus in rebus naturalibus: illa enim dicuntur viua, quæ habent in se principium vitæ & operationem: vt oculus videndo, pes ambulando & sic de aliis: mortua verō dicitur quæ neutrum istorum habent, habere tamē potuerunt: sicut dicitur homo mortuus nō solum quia vitam habuit & priuatus est, sed etiā scetus qui nunq̄ vixit dicitur nasci mortuus, mortificata autem dicuntur quæ habent in se principium vitæ, sed nō operationem, propter aliquod impedimentum, vt membrum stupidum vel paralyticum. viuificata autem dicuntur, quæ ad mortificationem impediunt operationē vitæ: redeunt ad suas operationes. Similiter opera nostra dicuntur viua quando procedunt ex charitate quæ est principium vitæ spiritualis, & per meritum possunt perducere ad vitam gloriæ quæ est vera vita. Iste est enim finalis effectus operum nostrorum, mortua verō dicuntur opera bona quæ sunt extra charitatem, quæ licet non fuerint viua, potuerunt tamē esse viua si charitas aduisset. Mortifi-

cata verō dicuntur opera quæ sunt ex charitate quæ est principium vitæ, sed per meritum non possunt efficaciter perducere ad vitam gloriæ propter impedimentum peccati superuenientis, viuificantur autem cum impedimentum mortificans ea amouetur, & hoc est peccatum mortale sequens cum quo nullus venire potest ad vitam gloriæ. Ex hoc sic arguitur ad propositū: illud viuificat opus mortificatum per quod amouetur impedimentum mortificans ipsum, sed per penitentiā amouetur peccatum mortale quod mortificat præcedens opus meritorium, ergo per penitentiā viuificatur opus mortificatum prius.

7 Et si quis hēstaret quomodo viuificantur opera bona præcedentia quæ non sunt in se, nec illa charitas ex qua facta fuerit remansit. Et ideo videtur fuisse mortua, quia perdidit principium vitæ. Dicendum est q̄ licet illa opera nō remanserint in se, nec charitas ex qua facta fuerunt remaneat, tamen dicuntur viuificari nō quidē quia redeant eadem opera numero, nec eadem numero charitas quæ per peccatū fuit amissa, sed quia bona opera dum fiebant in charitate fuerūt à Deo accepta vt meritoria vitæ æternæ. Et in illa acceptatione diuina remanserūt in impedimento ea mortificans cessare: quod fit per veram penitentiā. Sic enim bona opera quæ transeunt manent in diuina acceptatione per modum meriti, & sic possunt viuificari, sicut opera mala transeunt actu & remanent reatu vt puniantur.

8 Ad primum arg. dicendum q̄ vnus sacramenti potest esse plures effectus dum tamen sint subordinati, sicut videmus in naturalibus q̄ lux solis illuminat & calefacit. Et similiter per penitentiā primo & per se remittuntur peccata, & secundario viuificatur opera bona prius facta mortificata.

9 Ad secundū dicendum q̄ peccatū mortale dicitur dimitti per penitentiā quantum ad reatum p̄næ æternæ quæ est ad inimicos pro exterminacione, quantum remanet quantum ad penā reatus temporalem, quæ est pro correctione & emendatione filiorum.

10 Ad tertium patet solutio ex prædictis, quia quantum opera facta in charitate non remaneant in se, remanent tamen in diuina acceptatione vt sint meritoria vitæ æternæ: amoto impedimento ea mortificante, non eam potest assumi omnimoda similitudo rerum spiritualium ad corporalia, sed sufficit q̄ assumatur quantum pertinet ad propositum &c.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrum aliquis possit excidere à vera penitentiā.

Tho. 3. q. 84. ar. 10.

AD quartum sic proceditur, & arguitur quōd nullus posset excidere à vera penitentiā, quia fortius non vincitur à debiliore, sed penitentiā est fortior omni culpa, cum per eam ab omni culpa resurgamus, ergo verē penitens non potest cadere per culpam.

2 Item Ambr. dicit q̄ penitentiā est praterita peccata plangere, & plangenda nō committere: qui ergo plangenda postea committit, non verē penituit.

3 Item Aug. Inanis est penitentiā quam sequens culpa coinquinat.

4 In oppositū arguitur: quia perfectior est gratia data in baptismo quæ delet omnē culpā & penā q̄ gratia quæ datur in penitentiā, sed à gratia baptismali potest aliquis excidere per culpam, ergo à gratia penitentiā.

5 **R**ESPONSIO. Dixerūt quidam q̄ à vera penitentiā nullus potest excidere per peccatū mortale, q̄ si exciderit, vera penitentiā non fuit. Et ad hoc ponendum mouebantur primo per rationem sumptam ex parte dei, quia facilitas veniæ in centium tribuit delinquendi, sed si homo posset verē penitere quotienscūq̄ peccaret, cū per veram penitentiā Deus peccata remittat, videretur magna facilitas veniæ quando culpis reiteratis quantum cūq̄ posset de eis haberi penitentiā & veniā, ergo cum non sit probabile, quōd Deus tribuat in centium delinquendi alicui, non est probabile, quōd vera penitentiā posset pluries reiterari. Secundo mouebantur per rationem

nem sumptam ex exemplo ipsius Christi, quia ea quae facit Christus corporaliter sunt exempla eorum quae facit spiritaliter, sed Christus nunquam sanauit bis eundem infirmum corporaliter, ergo nunquam sanauit spiritaliter bis eundem peccatorem. Et istae rationes tanguntur de penitentia dist. 3. item quod frequenter. Sed istud est erroneum, quia illud quod non confirmat liberum arbitrium in bono non facit quin homo possit cadere in peccatum, sed nec penitentia, nec quocumque virtus pro statu viae confirmat liberum arbitrium in bono: hoc enim est principale privilegium: status penitentiae, ergo &c. Itē patet per exemplum sanctorum, quia Dauid postquam egit veram penitentiam de adulterio Bersabee, & de homicidio Uriae postea cecidit per culpam in numeratione populi. Quare omnino tenendum est, quod vera penitentia potest quis per culpam cadere.

6 Vtrum autem pluries possit iterari vera penitentia, dicendum est quod sic, quia sicut secundum legem communem homo non confirmatur in bono pro statu viae, sic non obstinat in malo per quodcumque peccatum quotienscumque iteratum quin possit de eo verē penitere, sed quotiens homo penitet, totiens Deus verē indulget. Cū maior sit Dei misericordia ad remittendum peccatum de quo aliquis verē penitet quā sit hominis malitia quando peccatum committit. Et confirmatur, quia non plus misericordia exigit a nobis Deus quā impendat nobis, cū imponat nobis modum misericordiae ad proximum iuxta formam misericordiae quā habet ad nos, secundum illud Luc. 6. Estote misericordes sicut & pater vester misericors est, sed Deus imponit nobis modum misericordiae ad proximum, ut ei penitenti remittamus offensam non solum septies, sed septuagesies septies: ut habetur Mat. 18. ubi ponitur numerus determinatus pro indeterminato, ergo modus diuinae misericordiae ad nos est ut pluries dimittat nobis peccata: quod non esset nisi possemus pluries verē penitere, & pluries ad veram penitentiam cadere, quādiu enim durat vita praesens Deus virtutem ad nos misericordiae, post mortem autem vteretur iustitia. Et ideo in vita praesenti semper est tempus penitendi ex parte hominis, & tempus miserendi ex parte Dei. Et contrarium sentire est erroneum.

7 Nec valent rationes contrariae opinionis, quia non est facilitas veniae quando pro culpa exigitur poena, quod facit Deus remittendo culpam: quia pro qualibet culpa quantumcumque iterata exigit poenam correspondentem. Quod autem dicitur quod Deus nunquam eundem infirmum pluries sanauit corporaliter, Respondendum est sicut de penitentia dicitur dist. 3. Item quod frequenter, quod per hoc quod Dominus sanauit plures non solum a diuersis infirmitatibus, sed etiam a similibus (plures enim caecos illuminauit, etiam leprosum mundauit) figuratum fuit quod homo per penitentiam sanandus erat a peccatis quae diuersis temporibus committeret: non constat etiam quod Dominus eundem infirmum sanauit pluries, quod & si non legatur, non obstat: quia scriptum est Ioan. penult. multa quidem & alia signa fecit Iesus quae non sunt scripta in libro hoc.

8 Ad principales rationes. Ad primam dicendum est quod fortius non vincitur a debilitati per violentiam, vincitur tamen quandoque per negligentiam suam, & sic verē penitens vincitur tentatione & cadit in culpam non per violentiam sibi illatam, sed per incautiam & negligentiam suam.

9 Ad secundam dicendum quod auctoritas beati Ambr. est sic intelligenda, quod penitentia est praeterita peccata deplangere, & plangenda non committere: hoc est non habere propositum committendi.

10 Quod autem dicit Aug. quod inanis est penitentia &c. Intelligendum est quantum ad finem vltimum qui est consecutio vitae aeternae, & vitatio gehennae: quia per sequens peccatum mortificantur penitentia & bona praecedentia, ita ut non sint sufficientia ad vitam aeternae consecutionem, quando tamen fuit talis penitentia, valuit ad remissionem peccatorum.

Sententia huius distinctionis. XV.
in generali & speciali.

ET sicut praedictis auctoritatibus. Superius determinauit Magister de penitentia quantum ad sui quidditatem diffiniens veram rationem penitentiae, & excludens

circa hoc quorundam errorem addentium ad penitentiae rationem futuram perseverantiam. Hic determinat de ipsa quantum ad sui integritatem, remouens circa hoc errorem aliquorum falsae opinionum posse de vno peccato siue de aliis penitentiam agi: quod est contra penitentiae integritatem. Et diuiditur in partes duas. Quia primo tangit errorem & eius confirmationes, & illas soluit. Secundo improbat illum errorem ibi, satis arbitror. Prima est praesentis lectionis. Et diuiditur in duas. Quia primo pertractat praedictam opinionem, erroneam dicentem de vno peccato posse fieri penitentiam fructuosam sine aliis quantum ad idem tempus. Secundo incidenter tangit aliorum errorem dicentium de vno peccato sine aliis penitentiam factam valere non quidem quantum ad idem tempus sed quantum ad diuersa, videlicet quod quando de aliis peccatis penitentia agitur, tunc valebit prima penitentia. Secunda ibi, Quibusdam tamen videtur. Prima diuiditur in duas. Quia primo excludit probationes eorum quae procedunt ex auctoritatibus sacrae scripturae. In secunda excludit probationes sumptas ex auctoritatibus Sanctorum & quibus rationibus ibi, Alias quoque auctoritates. Prima in tres. Quia primo proponit obiectionem. Secundo soluit eam ibi, Sed de his. Tertio excludit quandam dubitationem ex praecedente solutione ortam ibi, Attende his verbis. Pars illa quae incipit ibi, Alias quoque auctoritates, diuiditur in duas: quia primo ponit probationes eorum ex auctoritate Greg. & Ambr. & ex quadam ratione adiuncta. Et secundo soluit eas ibi, His responderi potest. Et illa postea diuidit secundum numerum obiectionum & responsum. Tunc sequitur illa pars quae incipit ibi, Quibusdam tamen videtur. Circa quam tantum duo faciunt, quia primo ponit illam opinionem cum suis rationibus. Secundo soluit ibi, Sed haec dicta intelligimus. Haec est diffusio & sententia in generali.

2 IN Speciali sic procedit. Primo proponit quod erroneum est dicere quod de vno solo peccato sine aliis possit penitentia agi, quod quidam dixerunt confirmantes errorem per auctoritatem Prophetae Naum, qui dicit cap. 1. Non iudicabit Deus bis in idipsum, ex qua auctoritate arguunt sic. Si quis vnum peccatum sacerdoti confiteatur tacitis aliis & penitentiam sibi iniunctam perseueret pro illo, non debet amplius satisfacere, nec penitentiam agere, alioquin Deus bis in idipsum iudicaret, dum sacerdos qui vicem dñi in ecclesia gerit bis pro eodem peccato penitentiam imponeret: igitur de vno peccato solo sine aliis potest penitentia agi. Postea dicit quod haec auctoritas non cogit, intelligitur enim de illis solum qui per flagella corriguntur, & conuertuntur, & perseuerant: tales enim iterum non iudicantur, secus est de illis qui per flagella non corriguntur, sicut Pharaon talibus enim videtur iudicium incipi in praesenti & terminabitur in futuro secundum Aug. Unde incidenter subiungit Magister quandam vtilem distinctionem dicens, quod flagella insurgunt vel ad augmentum meritorum, sicut factum fuit in Iob: vel ad custodiam virtutum, sicut patet in Paulo cui datus est stimulus satanae: vel ad corrigendum peccata sicut Mariae sorori Moysi inflicta est lepra: vel ad gloriam Dei, ut patet in caco nato: vel ad initium poenae futurae, ut in Herode qui scaturit vermibus, Act. 12. Postea exponit quaedam auctoritates super dicto verbo. Nam dicit Sodomitas igne, Aegyptios mari, Israelitas in eremo punitos ne in aeternum punirentur, quia Deus non punit bis in idipsum: nec est de omnibus generaliter intelligendum, sed de illis tantum qui inter flagella puniuntur & non corriguntur, cum hic & post aeternaliter puniantur. Quod confirmat auctoritate Hiero. qui dicit. Leuisa peccata breui & temporali punitione puniri, pro leuibus enim non puniuntur graui supplicio & in futuro etiam aeternaliter puniuntur, quia per flagella non egerunt penitentiam & subdit quod illud in bonis non est dubium, quia si bona leuisa breuiter remunerantur, bona verò maiora hic & in futuro remunerabuntur. In malis quoque sic intelligitur sicut dictum est. Ex quibus omnibus concludit quod dicta auctoritas nihil pro praedicta opinione facit. Postea inducit auctoritates sanctorum ad confirmationem dicti erroris, & primo ponit auctoritatem Greg. qui dicit, Vnam ciuitatem complui &

TT a aliam